

Čím i dnes Magna Charta oslovuje (nejen) anglosaský svět

eFocus

Kdo v těchto dnech navštíví Anglii, určitě narazí na Magnu chartu. Vycházejí o ní knihy, konají se slavnostní shromáždění, pořádají výstavy. Slaví totiž 800 let.

Připomeňme, že dokument se zrodil v době panování krále Johna, česky označovaného jako Jan Bezzemek. Právě okolnosti jeho neúspěšné vlády vedly ke vzniku Velké koalice šlechty a měst, jež si na něm v červnu 1215 vynutila při jednání na louce u Runnymede u Windsoru, podepsání Velké listiny svobod – Magny Charty Libertatum. Původně byla psána latinsky, měla 63 článků a pod královskou pečeti vyhotovili 13 exemplářů. Zachovaly se jen 4 originály, které jsou v těchto dnech poprvé vystavovány společně.

V textu nalezneme závazky krále, které stanoví limity jeho moci a potvrzují privilegia šlechty a „starobylé svobody měst“. Podřizovala krále právu, které ani on nesměl porušit a musel dodržovat. Zároveň byl omezen v právu jmenovat světské i duchovní hodnostáře. Z hlediska práv jednotlivce je klíčový ten její článek, který prohlašuje, že žádný svobodný nemůže být uvězněn, zatčen, zbaven svého majetku, prohlášen za psance, poslán do vyhnanství či jinak potrestán bez řádného soudu... a svobodní se mohou dovolat ochrany před zvláštními královskými úředníky. Zároveň neměla nikomu být odepřena spravedlnost. Charta krále omezovala i ve výběru daní a poplatků a ukládání pokut. Magna Charta ale zaváděla i jednotné míry a váhy a řešila řadu otázek spojených s obchodem. Předznamenala i vytvoření parlamentu. Pokud by král Chartu porušoval a odmítal zjednat nápravu, mohli baroni s „obcí celé země“ krále „tísнити a obtěžovati všemi způsoby..., totiž zabíráním hradů, pozemků a statků“. Magna charta tak zakotvila i právo branného odporu.

Král Jan ale považoval připojení své pečeti pod listinu pouze za dočasný a vynucený manévr a při první vhodné příležitosti Magnu Chartu odvolal. Následovala občanská válka, během níž král zemřel. Za nezletilého následníka trůnu Jindřicha III. řídila zemi rada baronů v zásadě podle Magny charty. Její text byl doplněn a v letech 1216, 1217 a 1225 znovu vydán. Text z roku 1225 byl poté potvrzován i dalšími panovníky.

Magnu Chartu respektoval i mocný panovník Eduard I. Zdůraznil přitom, že bude napříště ukládat nové daně či dávky jen se souhlasem „celého království“. Takový souhlas mohl poskytnout nově konstituovaný parlament. Parlament poté postavení panovníka svázal novým potvrzením Magny Charty a dalšími podmínkami v roce 1301. Eduard II. formuloval zásadu, že v platnosti zůstanou jen ty zákony, které nebudou odporovat Magně Chartě. V květnu 1341 pak parlament „v každém bodě“ utvrdil předchozí pravomoci uznané Eduardem I. vycházející z Magny Charty, a to včetně způsobu vytváření parlamentu a ochrany jeho členů.

Postupně se však původní význam Magny Charty zmenšoval (a ubývalo platných ustanovení) a to v době vlády silných panovníků, jakými byli zejména oba první Tudorovci. Nicméně povědomí o jejím textu a významu se úplně nevytratilo. Soukromé sbírky parlamentních zákonů totiž začínaly Magnou Chartou a v roce 1534 vyšel i její první překlad do angličtiny. Slavná sbírka statutů Johna Rastella

obsahující Magnu Chartu byla v roce 1579 vydána v anglickém jazyce Christopherem Barkerem.

Magna Charta by se ale stala právně historickou kuriozitou, pokud by ve svém „druhém životě“ nezískala nový význam. To se stalo až na počátku 17. století, kdy se právě jí parlament a jeho významní právníci jako Sir Edward Coke dovolávali ve sporu s panovníkem. To se ještě zvýraznilo po sestavení Bill of Rights za Slavné revoluce. Stejně tak byl význam Magny Charty posílen jejím vlivem na právní vývoj USA i tím, že politici a právníci právě v ní viděli a stále vidí počátek ochrany osobních práv jednotlivce. I když se nejedná o přímočarou kontinuitu a původně středověké koncepty bylo třeba přizpůsobit modernímu myšlení, Magnu Chartu a její odkaz zakotvení svobod a omezení absolutistické moci můžeme anglické demokracii závidět.

prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc.,
děkan Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Názor byl publikován v rámci vydání EPRAVO.CZ Digital - červenec 2015.

EPRAVO.CZ Digital si můžete stáhnout ZDARMA na App Store a Google Play, a to přímo z Vašeho tabletu či chytrého telefonu. Pokud máte již aplikaci staženou, postačí si stáhnout pouze nové vydání. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [LEAGLE.ONE: Daňová kontrola transferových cen: Budte připraveni](#)
- [Chrenek, Toman, Kotrba nově také v Ostravě](#)
- [LEAGLE.ONE: Zákon o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie a jeho dopad na podnikatele](#)
- [D.A.S. posiluje svou roli lídra právní ochrany](#)
- [Zákon o přeměnách obchodních korporací: aplikační praxe a klíčová judikatura očima autora komentáře](#)
- [LEAGLE.ONE: Rozhodování per rollam na valné hromadě s.r.o.](#)
- [Advokátní kancelář Aegis Law Vás zve ve spolupráci s projektem Pomozte dětem na Mikuláše pro děti z dětských domovů a zdravotně znevýhodněné děti](#)
- [Teplu z elektrárny Mělník proudí do Prahy už 30 let. Spolehlivé dodávky do budoucnosti zajistí nízkoemisní zdroje](#)
- [Jak si zvolit sídlo pro OSVČ a firmy](#)
- [Insolvenční právo se zaměřením k postavení státu jako věřitele v závislosti na způsobu řešení insolvence dlužníka](#)
- [LEAGLE.ONE: Když nechcete, aby se váš spor řešil na veřejnosti](#)